

De rekenkamer: een onmisbare functie (1)

In gesprek met ex-voorzitter Fred Breedijk

Binnen elk democratisch systeem vormt de rekenkamerfunctie een onmisbare schakel, omdat onafhankelijke informatie omtrent de wijze waarop wordt omgesprongen met gemeenschapsgelden niet kan worden gemist. De rekenkamer functioneert hiertoe specifiek voor de volksvertegenwoordigingen (wetgevende macht), terwijl ministers over een 'eigen' controleorgaan beschikken.

Door Solange Hendriks

An de inhoud van de term 'onafhankelijk' (van de gezagsdragers/de uitvoerende macht), hoewel relatief, dient een hoge waarde te worden gehecht. Het proces van het afleggen van rekening en verantwoording, dat onlosmakelijk met een democratisch systeem is verbonden, heeft alleen waarde als de desbetreffende informa-

tie een aanvaardbare graad van juistheid en volledigheid heeft. Hoe meer de rekenkamerfunctie afhankelijk is van de uitvoerende macht (de gezagsdragers), hoe groter het risico is dat de (kwalitatieve) oordelen van de rekenkamerfunctie niet op de realiteit berusten. Een democratisch systeem komt hierdoor op losse schroeven te staan. Naast een hierop toegenemde regelgeving wordt de graad

van 'onafhankelijkheid' ook bepaald door de omgeving van een rekenkamer. Hoe kleiner een gemeenschap hoe groter het risico dat 'onafhankelijkheid' onder druk komt te staan van de negatieve invloeden van kleinschaligheid in dit verband. In de jaren vijftig speelde dit aspect nadrukkelijk een rol bij de discussies, die hebben plaatsgevonden toen in het kader van het Statuut de rekenkamerfunctie voor de Nederlandse Antillen in het leven diende te worden geroepen. Er bestond twijfel of de Nederlandse Antillen deze functie, mede gezien onze schaal en de deskundigheden die voorhanden waren, zelf zou kunnen invullen. Een eerste Landsverordening Algemene Rekenkamer werd in 1953 opgesteld, maar het heeft tot 1 januari 1960 geduurd eer een eigen rekenkamer een feit werd. In de tussenvolgende periode is de functie onder paraplu van de Nederlandse Rekenkamer ingevuld.

Opeenvolgende voorzitters waren:

- Henri Roefstra van 01-01-1960 tot 01-01-1964;
- Richard (Sha) A. C. Henriquez van 25-11-1964 tot 01-01-1972;
- Rene Moreno van 08-09-1972 tot 01-01-1980;
- Charles I. Plantz van 01-01-1980 tot 01-01-1985; en, na een korte onderbreking;
- Frederik H. Breedijk van 02-06-1986 tot 10-10-2010, toen de Antillen ophefden te bestaan.

Daarna is Frederik 'Fred' Breedijk de eerste voorzitter geweest van de nieuwe Algemene Rekenkamer Curaçao tot het einde van de maand waarin hij zeventig werd en volgens de wet moest aftreden, per eind oktober 2012.

Indmiddels is Bertus Vis benoemd tot de nieuwe voorzitter. Sinds de jaren zestig heeft het politieke bewustzijn en de regelgeving aangaande de Algemene Rekenkamer positieve ontwikkelingen doorgemaakt,

De rekenkamer is een onafhankelijk functionerend orgaan dat zich specifiek richt op de volksvertegenwoordiging (wetgevende macht). Op de foto een plechtige bijeenkomst van het eerste parlement na 10 oktober 2010. FOTO RNV

De nieuwe voorzitter Bertus Vis (links) en ex-voorzitter Frederik 'Fred' Breedijk. FOTO SOLANGE HENDRIKS

hetgeen ertoe heeft bijgedragen dat de Algemene Rekenkamer thans haar functie volwaardig kan vervullen.

Hierbij dient echter ook te worden bedacht, dat de effectiviteit van een Rekenkamer mede wordt bepaald door de wijze waarop volksvertegenwoordigers en gezagsdragers omgaan met de producten van een rekenkamer.

Wanneer gezagsdragers niet daadwerkelijk ter verantwoording worden geroepen door de volksvertegenwoordigers naar

aanleiding van geconstateerde feiten en bevindingen, wordt hiermee evenzeer een democratisch systeem ondermijnd.

Breedijk: „Begin 1986 was er nog maar slechts een lid over bij de Rekenkamer, toen ik tijdens een Statenvergadering in april 1986 benoemd werd tot voorzitter. Ik ben niet op Curaçao geboren, doch wel getogen en woon er nu 65 jaar. In totaal ben ik ruim 26 jaar voorzitter geweest. Met enige trots kijk ik terug op die 26 jaar, want het is wel gelukt om een aantal zaken,

ook in de wetgeving, te veranderen. Eén daarvan is, dat bij het benoemen van een nieuw lid of een nieuwe voorzitter het een bindende voordracht wordt. Voorheen mochten de Staten en de regering afwijking van de door de Rekenkamer voorgedragen namen. Dat geldt ook nog steeds in Nederland, Aruba en St. Maarten.

In het jaar 2000 is, met de hulp van onze bekende staatsrechtsgeleraarde wijlen de heer mr. Carlos Dip, de wetgeving inzake de Rekenkamer in zijn geheel herzien, welke wijzigingen in 2002 zijn afgekondigd. Wij zijn de heer Dip hier nog steeds dankbaar voor.

Bij deze wetswijziging is onder meer de bindende voordracht ingevoerd met het doel om te proberen om geen mensen te benoemen in het College van de Algemene Rekenkamer (een Hoog College van Staat) die politiek gebonden zijn. We vinden het belangrijk dat er binnen de Rekenkamer geen politieke voorkeuren een rol spelen, om zo onafhankelijk mogelijk te kunnen opereren.

Helaas is toen een voorstel in de conceptwetgeving om de collegeleden die meer dan 10 jaar in functie zijn geweest een uitkering bij wijze van pensioen toe te kennen, geschrapt door de toenmalige regering. De voorzitter en de leden krijgen een vaste vergoeding (gedurende mijn eerste 17 jaar bedroeg die vergoeding 500 gulden per maand) zonder verdere sociale voorzieningen of pensioen. Overigens is het ambt van voorzitter of lid onvervangbaar met elk ander openbaar ambt, het-

welk het vinden van personen voor die functies extra bemoeilijkt, doch dit bevoordert wel de onafhankelijkheid.

In de wetgeving is toen tevens opgenomen dat de Rekenkamer voortaan zelfstandig bevoegd is om personeel in dienst te nemen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, met eigen arbeidsvoorwaarden, hetgeen betekende dat we concurrentie salarissen konden aanbieden. Mede daardoor is er nu een team van hooggekwalificeerd en kundig personeel.

Hiertegenover staat dat bij de overgang van de Nederlandse Antillen naar het Land Curaçao een aantal zaken zonder enig overleg zijn gewijzigd, die de zo belangrijke onafhankelijkheid kunnen aantasten.

Allereerst in de grondwet zelf: In de constellatie van de Nederlandse Antillen ontleende de Algemene Rekenkamer haar primaire taakstelling zowel voor het Land als voor de eilandgebieden aan artikel 114 van de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen, alwaar bepaald was, dat een onafhankelijk orgaan het toezicht uitoefent op de besteding der geldmiddelen overeenkomstig de begroting, alsmede de goedkeuring der rekening van ontvangsten en uitgaven.

In de nieuwe Staatsregeling van Curaçao zien we deze bepaling niet terug. In plaats hiervan is onder artikel 66 enkel opgenomen: De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Land.

Punt. Meer niet. De onafhankelijkheidsgedachte is daarmee, naar mijn mening jammer ge-

noeg opgeheven. In 2009 en 2010 is er sprake geweest van een frequente briefwisseling met het Bestuurscollege van het voormalige eilandgebied Curaçao, inzake de bepalingen aangaande de rekenkamerfunctie die in de conceptstaatsregeling zonder overleg met de Rekenkamer waren opgenomen. In dit kader heeft de Kamer zich ook onderhouden met diverse leden van de toenmalige Eilandsraad. Uiteindelijk is niet tegemoet gekomen aan de belangrijkste bezwaren van de Kamer.

Dat een rekenkamer onafhankelijk moet kunnen functioneren, wordt wereldwijd als een

essentiële vereiste gezien. Met trots heeft de Kamer in het verleden bij peilingen van de wereldorganisatie van rekenkamers (INTOSAI) of de regionale organisatie van rekenkamers (OLACFES) kunnen aangeven dat deze onafhankelijkheids eis lokaal hoog in de regelgeving was ingebed. Dat deze verworvenheid is prijsgegeven acht de Kamer een achteruitgang in haar regelgeving.

In het verleden kon gesteld worden dat het financieel toezicht worden dat de staatkundige ontwikkelingen in het leven is geroepen, zich op het werkveld van de Algemene Rekenkamer begeeft. In de

oude staatsregeling was immers ook een toezichtfunctie voor de Kamer weggelegd. Reeds in september 2006 heeft de Algemene Rekenkamer Nederlandse Antillen tijdens een vergadering in de Staten aangegeven, dat met enige aanpassingen in de lokale regelgeving met betrekking tot de rekenkamer, geen apart orgaan in het leven hoefde te worden geroepen. De Kamer kan alleen maar constateren dat de toezichtbepaling in de nieuwe staatsregeling niet meer voorkomt.

In deel 2 meerdere wijzigingen na 10 oktober 2010.

Ondertekening van het Statuut van het Koninkrijk door koningin Juliana in de Ridderzaal te Den Haag, 1954. In de jaren vijftig speelde het aspect van de onafhankelijkheid van de Rekenkamer een nadrukkelijke rol bij de discussies rond het Statuut en de rekenkamerfunctie voor de Nederlandse Antillen. Een eerste Landsverordening Algemene Rekenkamer werd in 1953 opgesteld, maar het heeft tot 1 januari 1960 geduurd eer een eigen Rekenkamer een feit werd. FOTOCOLLECTIE ELSEVIER, WWW.GAETNA.NL

Fred Breedijk

FOTO SOLANGE HENDRIKS

Aan een muur in de vergaderzaal van de Rekenkamer, de foto's van alle voorzitters.

FOTO SOLANGE HENDRIKS

Hoe kleiner een gemeenschap, hoe groter het risico dat 'onafhankelijkheid' van de Rekenkamer onder druk komt te staan van de negatieve invloeden van kleinschaligheid. In de jaren vijftig bestond twijfel of de Nederlandse Antillen deze functie, mede gezien de schaal en de deskundigheden die voorhanden waren, zelf zou kunnen invullen. FOTO ANTILLIAANS DAGBLAD